

พฤติกรรม ประสบการณ์ และความต้องการของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่เดินทางมาท่องเที่ยว ในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

Behaviors, Experiences, and Needs of Senior Tourists Visiting

Khao Yai National Park

◆ ณัฐจิณีภรณ์ ปิงแก้ว

นิสิตปริญญาเอกสาขาการจัดการการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยพะเยา

Natthineeporn Pingkaew

Ph.D. Candidate, Tourism and Hotel Management, University of Phayao

E-mail: krunanja@gmail.com

◆ ชมพูนุช จิตติถาวร

อาจารย์ ดร.ประธานหลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยพะเยา

Chomponuch Jittithavorn

Ph.D., Lecturer of Tourism and Hotel Management, University of Phayao

E-mail: chompunuchj@gmail.com

◆ ชวลีย์ ณ ถลาง

รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาการจัดการการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยพะเยา

Chawalee Na Talang

Associate Professor of Tourism and Hotel Management, University of Phayao

E-mail: ajarnchawalee@gmail.com

◆ กาญจนนภา พงศ์พนรัตน์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ผู้อำนวยการหลักสูตรนวัตกรรมบริการ (นานาชาติ) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Kannapa Pongponrat

Assistant Professor, Ph.D., Director of Service Innovation Program (International Program)

Thammasat University, E-mail: kannapap@hotmail.com

Received: October 9, 2019 ; Revised: November 5, 2019 ; Accepted: November 8, 2019

Abstract

This study aimed to investigate behaviors, experiences, and needs of senior tourists visiting to Khao Yai National Park. This qualitative research employed in-depth interview method of data collection with 40 senior tourists visiting to Khao Yai National Park in 2019.

The results indicated that firstly, in the aspect of behaviors, senior tourists visiting to Khao Yai National Park mostly traveled in groups which were divided into three types, including family group (husband and wife), family group (children and grandchildren), and friends. In addition, the purposes of traveling were relaxation, nature, fresh air, camping, and Chao Pho Khao Yai Shrine. For information, senior tourists accessed to information by themselves from online media and information from acquaintances. They used private cars as their vehicle; besides, popular leisure activities among the senior tourists were traveling along natural attractions, exercise, camping, and gaining knowledge in tourist service center. In aspect of the expense of traveling, it varied among senior tourists, depending on the number of the days spending on each trip. Secondly, in the aspect of experiences, most senior tourists gained experiences from entirely three aspects which were people, places, and activities. Thirdly, the needs of the senior tourists visiting to Khao Yai National Park, the senior tourists indicated accommodation quality, the physical environment of attractions, and services and hospitality of officers should be improved and developed. Furthermore, the tourist management of Khao Yai National Park was needed to improve the efficiency and convenience for the senior tourists. In addition, in the aspect of advertising and public relation, senior tourists required more modern public relation channels to encourage the tourists to increasingly travel to Khao Yai National Park.

Keywords : Senior Tourists Behaviors, Senior Tourists Experiences, Needs of Senior Tourists, Khao Yai National Park

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรม ประสพการณ์และความต้องการของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยกระบวนการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ในปี 2562 จำนวน 40 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1) พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ส่วนใหญ่เดินทางมาเป็นหมู่คณะ โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มครอบครัว (สามีภรรยา) กลุ่มครอบครัว (ลูกหลาน) และกลุ่มเพื่อน โดยมีวัตถุประสงค์ในการเดินทางมาท่องเที่ยวเพื่อท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ สัมผัสธรรมชาติ สูดอากาศที่บริสุทธิ์ การพักผ่อนและสักการะศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่ การรับรู้ข้อมูลของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุส่วนใหญ่สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลด้วยตัวเองจากการใช้สื่อออนไลน์และการบอกเล่าจากบุคคลที่รู้จัก ยานพาหนะที่ใช้คือ รถยนต์ส่วนตัว ส่วนกิจกรรมที่นิยมเข้าร่วม คือ การท่องเที่ยวไปตาม

แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การออกกำลังกาย การพักผ่อนเ็นท์ และศึกษาความรู้ในศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ส่วนค่าใช้จ่ายในการเดินทางแต่ละคนไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับจำนวนวันที่ไปท่องเที่ยว 2) ประสพการณ์ของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุส่วนใหญ่ได้รับประสบการณ์ครบถ้วนทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ประสบการณ์กับคน ประสบการณ์กับสถานที่ และประสบการณ์กับกิจกรรม 3) ความต้องการของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ มีความต้องการให้พัฒนาและปรับปรุง ด้านที่พัก ด้านกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่ และด้านการดำเนินการจัดการด้านการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ให้มีความเหมาะสมและสะดวกต่อการใช้งานสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ และด้านการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ต้องการให้เพิ่มความทันสมัยและเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพิ่มมากขึ้น

คำสำคัญ : พฤติกรรมนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ประสบการณ์นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ความต้องการนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

บทนำ

ในปัจจุบันอุทยานแห่งชาติเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่ได้รับความนิยมในการเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก จากสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2561 ที่ผ่านมามีจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติทั้งหมด 16,640,382 คน โดยแบ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย 12,760,997 คน นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ 6,879,385 ล้านคน และจำนวนรายได้ทั้งหมด 2,664,354,969 บาท โดยอุทยานแห่งชาติที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยเข้าไปท่องเที่ยวมากที่สุด ได้แก่ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เป็นจำนวนถึง 1,408,103 คน (Department of National Parks, Wildlife and Plant Conservation, 2018: Online) สาเหตุที่ทำให้นักท่องเที่ยวจำนวนมากเดินทางมาท่องเที่ยวยังอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เนื่องจากอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่มีชื่อเสียงจากการได้รับการเป็น “มรดกโลกทางธรรมชาติ” จากองค์การยูเนสโก ภายใต้กลุ่ม “ดงพญาเย็น-เขาใหญ่” ซึ่งเป็นมรดกโลกแหล่งที่ 5 ของไทยและเป็นอันดับ 2 ของมรดกทางธรรมชาติของไทย (Department of National Parks, Wildlife and Plant Conservation, 2015) และยังเป็นอุทยานแห่งชาติที่มีที่ตั้งอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานครจึงความสะดวกและสบายในการเดินทางไปท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ส่วนใหญ่มีความชื่นชอบในทรัพยากรธรรมชาติและความสวยงามของทัศนียภาพรวมถึงกิจกรรมต่างๆ ที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ได้จัดขึ้นเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุยังเป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มหนึ่งที่มีความสนใจในการเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ด้วยเช่นกัน โดย Backman et al (1999) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมและแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ สามารถแบ่งออกเป็น 5 กลุ่มหลักด้วยกันคือ 1) กลุ่มที่เดินทางเพื่อศึกษาและเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ (Information) 2) กลุ่มที่ชอบผจญภัย เดินป่า และนอนเ็นท์ (Camping/ Tenting) 3) กลุ่มที่เดินทางเพื่อสังสรรค์ (Socialization) 4) กลุ่มที่เดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ

(Relaxation) และ 5) กลุ่มที่ชอบการศึกษาและธรรมชาติ (Education/ Nature) ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่มีความสอดคล้องกับรูปแบบของการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่และหากอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่มีศักยภาพในการจัดการด้านการท่องเที่ยวที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุได้ถือว่าเป็นแรงจูงใจที่สำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเดินทางไปท่องเที่ยวยังอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เป็นจำนวนมากขึ้นอย่างต่อเนื่องอีกด้วย จากสถิตินักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในปี พ.ศ. 2562 พบว่า มีนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่เดินทางเข้าไปท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เป็นจำนวน 44,611 คน เพิ่มขึ้นร้อยละ 3 จากปี พ.ศ. 2561 (Department of National Parks, Wildlife and Plant Conservation, 2018) สถิตินี้แสดงให้เห็นถึงความชื่นชอบและความต้องการเข้าไปท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น โดยนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มีแรงจูงใจในการเดินทางที่หลากหลาย เช่น เพื่อการศึกษาและเรียนรู้พักผ่อนร่างกาย จิตใจ ออกกำลังกายและประกอบกิจกรรม (Horneman et al., 2002) ดังนั้นอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ควรจัดการการท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสมกับความต้องการของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเพื่อเป็นการส่งเสริมและสร้างโอกาสให้นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุได้รับประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวที่ดีและมีคุณภาพ

ดังนั้นงานวิจัยครั้งนี้จึงต้องการศึกษาถึงพฤติกรรม ประสบการณ์และความต้องการของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อนำไปสู่พัฒนาการจัดการด้านการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อสร้างประสบการณ์แก่ผู้สูงอายุ

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาพฤติกรรม ประสบการณ์ และความต้องการของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตทางด้านพื้นที่

ผู้วิจัยเลือกอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ซึ่งเป็นอุทยานแห่งชาติที่ผ่านการขึ้นทะเบียนเป็นอุทยานแห่งชาติตาม พรบ.อุทยานแห่งชาติ 2504 เป็นที่เรียบร้อยแล้ว และมีจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวมากที่สุด ตั้งแต่ปี 2557 - 2561

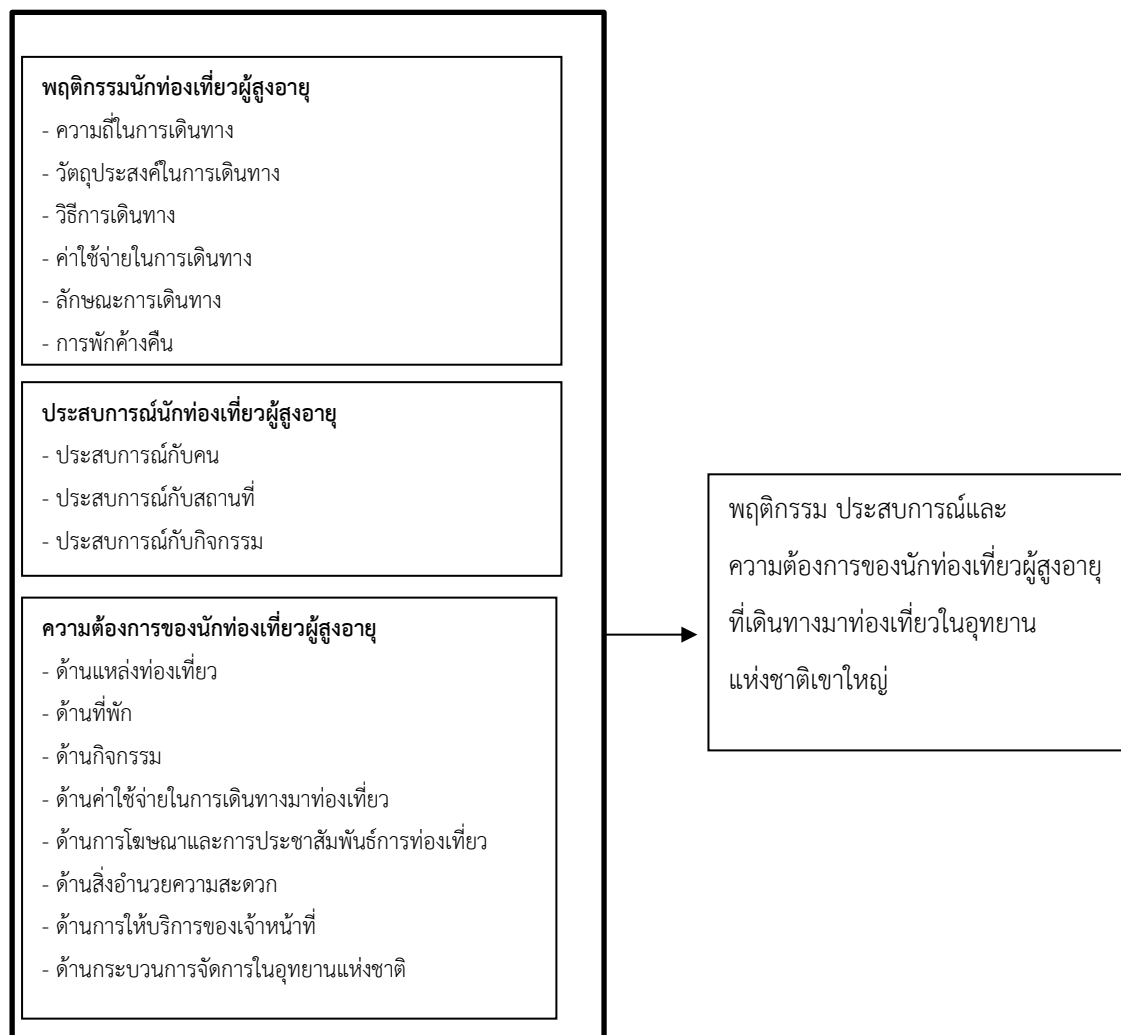
ขอบเขตด้านประชากร

นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เดือนมกราคม – เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2562 จำนวน 8,433 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ต้องการที่จะศึกษาพฤติกรรม ประสบการณ์และความต้องการของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ เพื่อให้อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุให้มีมาตรฐานและมีกระบวนการในการจัดการที่ชัดเจน

กรอบแนวคิด

นิยามศัพท์

นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ หมายถึง กลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นกลุ่มที่เริ่มเกษียณจากวัยทำงาน มีเงิน มีเวลามากขึ้น นิยมท่องเที่ยว โดยใช้ชีวิตแบบเรียบง่ายแสวงหาอะไรชีวิตโดยการเดินทางไปท่องเที่ยว แต่อาจจะมีปัญหาทางด้านสุขภาพ และต้องการการดูแลและบริการเป็นพิเศษมากกว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวทั่วไป

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

ความหมายของผู้สูงอายุ

องค์การสหประชาชาติ (United Nations: UN , 1982) ได้ให้นิยาม ผู้สูงอายุ (Older Person) หมายถึง ประชากรทั้งเพศชายและหญิงที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไปและได้แบ่งระดับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ

เป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับแรกได้แก่ ระดับการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) หมายถึง สังคมหรือประเทศที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศหรือมีประชากรอายุตั้งแต่ 65 ปีมากกว่าร้อยละ 7 ของประชากรทั้งประเทศ แสดงว่าประเทศนั้นกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ระดับที่สองได้แก่ ระดับสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) หมายถึง สังคมหรือประเทศที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศหรือมีประชากรอายุตั้งแต่ 65 ปี มากกว่าร้อยละ 14 ของประชากรทั้งประเทศ แสดงว่าประเทศนั้นเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ และระดับที่สาม ได้แก่ ระดับสังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มที่ (Super-aged Society) หมายถึง สังคมหรือประเทศที่มีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป มากกว่า ร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ แสดงว่าประเทศนั้นเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มที่

ประเภทของนักท่องเที่ยวสูงอายุ

สำนักงานสถิติแห่งชาติ แบ่งผู้สูงอายุเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้สูงอายุวัยต้น (อายุ 60-69 ปี) ผู้สูงอายุวัยกลาง (อายุ 70-79 ปี) และผู้สูงอายุวัยปลาย (อายุตั้งแต่ 80 ปีขึ้นไป) สำหรับงานวิจัยที่ต้องการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุในแต่ละช่วงอายุ เช่น ผู้ที่ยังมีงานประจำทำ หรือผู้มีเงินบำเหน็จบำนาญหรือเงินออม มักจะใช้อายุ 50-55 ปี หรืออาจใช้วิธีแบ่งกลุ่มอายุเป็นกลุ่มต้น (อายุระหว่าง 50-64 ปี) และกลุ่มปลาย (อายุ 65 ปีขึ้นไป) เพราะการแบ่งช่วงอายุจะมีความสัมพันธ์กับการเดินทางท่องเที่ยว สำหรับการแบ่งช่วงอายุโดยพิจารณาจากเกณฑ์ช่วงอายุจะทำให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและเฉพาะเจาะจงมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถแบ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวออกเป็นกลุ่มตามพฤติกรรมและแรงจูงใจในการเดินทางที่แตกต่างกัน

Shoemaker (1989) ได้ศึกษาเรื่อง “Segmentation of the senior pleasure travel market” พบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวสูงอายุสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 คือ นักท่องเที่ยวสูงอายุพึงพอใจการท่องเที่ยวในระยะสั้น ๆ และชอบที่จะกลับมายังสถานที่เดิมมากกว่าการเยี่ยมชมเยือนในสถานที่ใหม่ กลุ่มที่ 2 เรียกว่า “Active Resters” นักท่องเที่ยวสูงอายุกลุ่มนี้ชอบที่จะพบปะผู้คน ชอบสังคม และการพักผ่อน กลุ่มที่ 3 คือ นักท่องเที่ยวสูงอายุกลุ่มที่ชอบที่จะเลือกไปกับแพคเกจทัวร์ที่รวมทุกอย่าง และพึงพอใจในการท่องเที่ยวไปยังรีสอร์ท (Older Set)

Lieux, Weaver และ McCleary (1994) ได้แบ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวสูงอายุออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่อยู่ในวัยใกล้เคียงวัยและมีรายได้ดี นิยมหาประสบการณ์แปลกใหม่ (Novelty Seekers) กลุ่มที่อยู่ในวัยใกล้เคียงวัยและมีรายได้ดีเช่นเดียวกับกลุ่มแรก แต่นิยมเดินทางท่องเที่ยวในเขตที่มีอากาศอบอุ่นและร้อน โดยใช้ระยะเวลาในการเดินทางท่องเที่ยวเป็นเวลานาน (Active Enthusiasts) และกลุ่มที่อายุนมากที่สุดเมื่อเทียบกับสองกลุ่มที่กล่าวมาข้างต้น แต่มีรายได้น้อยกว่าและนิยมเดินทางระยะสั้น (Reluctant Travelers)

Kotler, et al., (2012) กล่าวว่า รูปแบบและพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นลักษณะเฉพาะของนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้เกษียณหรือผู้สูงอายุคือ

- 1) เน้นการท่องเที่ยวและบริการที่มีคุณภาพดี
- 2) คำนึงถึงความคุ้มค่าในการซื้อบริการ

- 3) ต้องการความมั่นใจด้านความปลอดภัย
- 4) ต้องการความมั่นใจด้านบริการ คุณแลสุขภาพที่ดี
- 5) ต้องการกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยและสุขภาพ

พฤติกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ

พฤติกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเน้นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงเป็นสิ่งดึงดูดใจต่อการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว นอกจากนี้ต้องเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถสัมผัสความรู้สึกได้ยาวนานเหมือน การท่องเที่ยวแบบเนิบช้าหรือแบบไม่เร่งรีบ และต้องเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก เนื่องจากนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุไม่สามารถเดินทางไปตามสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ได้รวดเร็ว เหมือนนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่น ทำให้การเดินทางมีความล่าช้า (Mudtayomburut, W., 2011) โดยเป้าหมาย ประเภทแหล่งท่องเที่ยวที่สนใจมีทั้งแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรม รวมถึงเน้นการ ท่องเที่ยวเชิงนันทนาการ (Recreational tourism) และการใช้ชีวิตท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบ เนื่องมาจากคุณลักษณะพิเศษของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่ทำให้ผู้สูงอายุอาจต้องประสบกับความเสี่ยง ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวคือ ความเสี่ยงทางการเดินทาง เช่น การเดินทางที่มีระยะทางค่อนข้าง ทางไกลและใช้ระยะเวลานาน ซึ่งส่งผลให้เกิดความเมื่อยล้าของร่างกายและจิตใจได้มากกว่านักท่องเที่ยววัยอื่น ๆ (Mengyang, S. and Furong, C., 2009)

2. กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุนิยมเดินทางท่องเที่ยวแบบกลุ่มหรือหมู่คณะโดยมีครอบครัว หรือญาติร่วมเดินทางและร่วมตัดสินใจ ซึ่งผู้สูงอายุนิยมเดินทางไปเที่ยวกับลูกหลานญาติพี่น้อง หรือ คนในครอบครัว (Anekjumnongporn, P. (2015) เช่นเดียวกับ Nimrod, G. (2008) ที่พบว่าข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคต่อการเดินทางของผู้สูงอายุ คือ ไม่สามารถหาเพื่อนร่วมเดินทาง

3. กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุมีความต้องการความสะดวกสบายในการเดินทางภายในแหล่งท่องเที่ยวมากกว่าความหรูหรา ทั้งการเดินทางโดยทางเท้าและทางรถยนต์ เช่น ถนนต้องมีความลาดชันน้อยเรียบ และสามารถใช้รถเข็นได้นอกจากนี้ระยะทางในการเที่ยวชมสำหรับนักท่องเที่ยว ผู้สูงอายุไม่ควรเกินครึ่งชั่วโมงต่อรอบ ด้วยข้อจำกัดทางร่างกายของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ (Mudtayomburut, W. (2011)) เช่นเดียวกับ (Sangkakorn et.al, (2015)) พบว่า นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวไทยต้องการโปรแกรมการท่องเที่ยวที่เน้นการพักผ่อน เช่น การแค่วันหรือต้องมีเวลาให้ พักก่อนไปอีกสถานที่หนึ่ง นับว่าเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ

4. ด้านความปลอดภัย โดยกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุมีความต้องการด้านความปลอดภัยของเมืองท่องเที่ยว ที่ตั้งของที่พัก แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (Esichaikul R. et al (2009) และให้ความสำคัญกับการบริการด้านความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่เป็นสำคัญ เช่น เจ้าหน้าที่นำเที่ยวต้องควร มีความรู้ด้านการปฐมพยาบาล มีจุดบริการด้านสุขภาพในสถานที่ท่องเที่ยว มีสิ่งอำนวยความสะดวก ทางการแพทย์ (Sangkakorn et.al, (2015)) ซึ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเน้นการท่องเที่ยว และบริการที่มีคุณภาพดีและคุ้มค่าจาก

ผู้ให้บริการทางการท่องเที่ยว โดยให้ความสำคัญกับความพึงพอใจเป็นหลัก และมีความยินดีที่จะจ่ายเงินเพิ่มขึ้นเพื่อแลกต่อการบริการที่ดีขึ้นเป็นพิเศษ

5. กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุมีความต้องการอาหารเพื่อสุขภาพ เนื่องจากสุขภาพของ ผู้สูงอายุจะมีความเสี่ยงในการติดเชื้อทางด้านอาหารและน้ำได้มากกว่านักท่องเที่ยววัยอื่น ๆ (Mengyang, S., Furong, C., 2009) และนอกจากนี้ภายในแหล่งท่องเที่ยวต้องมีการนำเสนอจุดเด่น ของอาหารท้องถิ่นที่หลากหลาย รวมทั้งการเลือกซื้อสินค้าระลึกของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุจะเน้นเป็น สินค้าที่สามารถใช้เป็นเครื่องประดับบ้านได้ และราคาไม่แพงแต่ดูดี เพื่อให้เป็นของที่ระลึกแก่บุคคลอื่น และเป็นสินค้าที่ผลิตโดยชุมชน (Mudtayomburut, W. (2011)) ดังนั้นรูปแบบพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุจึงเป็นลักษณะเฉพาะที่แตกต่างไปจากนักท่องเที่ยวทั่วไปคือ เน้นการท่องเที่ยวและบริการที่มีคุณภาพดี คำนึงถึงความคุ้มค่า ในให้บริการทางการท่องเที่ยว เน้นการซื้อด้วยเหตุผลไม่ใช่อารมณ์เนื่องจากเป็นผู้มีประสบการณ์ในการใช้ชีวิต จึงมีความละเอียดรอบคอบในการเลือกซื้อสินค้าและบริการต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น ให้ความสำคัญกับการจัดบริการเรื่องอาหารเพื่อสุขภาพ โดยพิจารณาการเลือกร้านอาหารและประเภท ของอาหารที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ มีความต้องการความมั่นใจด้านความปลอดภัยและการดูแลสุขภาพที่ดี จึงทำให้นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มีความยินดีที่จะจ่ายเงินเพิ่มขึ้นเพื่อแลกต่อการบริการที่เป็นพิเศษ

จากการศึกษาและวิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ สรุปได้ว่า ในอนาคตผู้สูงอายุถือว่าเป็นประชากรที่มีจำนวนมาก ดังนั้นนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ จึงเป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ พฤติกรรมและความต้องการจึงมีความแตกต่างจากนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่น เนื่องจากการมีข้อจำกัดทางด้านกายภาพและสถานภาพทางสังคม ดังนั้นการศึกษาความต้องการและปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมของนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ จึงสามารถนำมากำหนดเป็นรูปแบบในการจัดการการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความต้องการของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในการประกอบกิจกรรมทางการท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุมีความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวก การบริการ กิจกรรมการท่องเที่ยว อาหาร ข้อมูลข่าวสาร รวมถึงความปลอดภัย (Sangkakorn et.al, (2015); Mudtayomburut, W. (2011)) จากงานวิจัยการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยวในภาคเหนือตอนบนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ (Sangkakorn et.al, (2015)) อ้างถึงใน Puangchuen, K, (2020).) พบว่า นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุมีความต้องการให้จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เน้นการพักผ่อนมากที่สุด และมีระยะเวลาการท่องเที่ยวไม่ยาวนานนัก รองลงมาคือ กิจกรรมการฟื้นฟูสุขภาพ และการเรียนรู้วัฒนธรรม ต้องการให้มีกิจกรรมการเที่ยวชมธรรมชาติ อยู่ในกำหนดการท่องเที่ยวมากที่สุด มีความต้องการเข้าถึงข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว พาหนะเดินทาง ที่พักแรม ระยะเวลาเดินทาง สภาพถนนไปสู่สถานที่ท่องเที่ยว และกิจกรรมที่น่าสนใจในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อนามาประกอบในการตัดสินใจ และวางแผนการเดินทาง สำหรับสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการ นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุต้องการให้อาหารเพื่อสุขภาพ และอาหารท้องถิ่นไว้บริการ ตามลำดับ ต้องการให้รถที่จัดไว้สำหรับบริการผู้สูงอายุมีบันไดและประตูที่สามารถขึ้น - ลงรถได้สะดวก มีเครื่องมือ/

อุปกรณ์ ปฐมพยาบาลประจำรถ เบาะนั่งไม่แข็งกระด้าง และมีเข็มขัดนิรภัยทุกที่นั่ง สำหรับสถานที่พักผ่อน ต้องการให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการขึ้นลงที่พัก มีสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ ที่ออกแบบมาเพื่อผู้สูงอายุ โดยเฉพาะห้องน้ำ รวมถึงมีเครื่องมือและอุปกรณ์ปฐมพยาบาลประจำสถานที่พักผ่อน รวมถึงมีความต้องการให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีความรู้ด้านการปฐมพยาบาล และจัดให้มีการประกันอุบัติเหตุตลอดการเดินทางท่องเที่ยว

2. ประสบการณ์นันทนาการการท่องเที่ยว

Seppo (1988) กล่าวว่า ประสบการณ์หรือความรู้สึกของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวหรือสิ่งแวดล้อมสามารถเกิดขึ้นได้ในช่วงก่อน ระหว่าง และหลังจากการเดินทางท่องเที่ยว ประสบการณ์นันทนาการไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะขณะที่นักท่องเที่ยวเข้าประกอบกิจกรรมในแหล่งนันทนาการเท่านั้นแต่ยังหมายรวมถึงช่วงเวลาตั้งแต่ก่อน ระหว่างและหลังการเดินทางด้วย โดยสามารถสรุปขั้นตอนของการเกิดประสบการณ์นันทนาการเป็น 5 ขั้นตอน ได้ดังนี้ Clawson and Knetsch (1966) และ Emphandhu, D (2005)

1. ช่วงของการพิจารณาไตร่ตรอง (Anticipation Phase)
2. ช่วงเวลาของการเตรียมการและการเดินทาง (Preparation and Travel Phase)
3. ช่วงเวลาของการเข้าร่วมกิจกรรม (Participation / on-site Experience Phase)
4. ช่วงเวลาของการเดินทางกลับ (Return Travel Phase)
5. ช่วงเวลาของการบันทึกความทรงจำ (Recollection Phase)

ดังนั้นประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเป็นขั้นตอนนั้นจะมีความต่อเนื่องทางความรู้สึก ซึ่งแต่ละขั้นตอนล้วนแล้วแต่มีความสำคัญต่อการสร้างประสบการณ์ในการเดินทางท่องเที่ยวทั้งสิ้น

3. อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เป็นอุทยานที่ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย มีอาณาเขต 11 อำเภอ ของ 4 จังหวัด คือ อำเภอมวกเหล็ก อำเภอก่งคอย จังหวัดสระบุรี อำเภอปากช่อง อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา อำเภอนาดี อำเภอกบินทร์บุรี อำเภอประจันตคาม อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรีและ อำเภอปากพลี อำเภอบ้านนา อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ได้รับตราพระราชบัญญัติเป็นอุทยานแห่งชาติ ขึ้นในปี พ.ศ. 2505 นับเป็นอุทยานแห่งชาติแห่งแรกของประเทศไทย และได้รับสมญานามว่าเป็นอุทยานมรดกของกลุ่มประเทศอาเซียน และเมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ. 2548 อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ได้รับการประกาศให้เป็น “มรดกโลกทางธรรมชาติ” จากองค์การยูเนสโก (UNESCO) ภายใต้ชื่อกลุ่มป่าดงพญาเย็น-เขาใหญ่ (Department of National Parks, Wildlife and Plant Conservation, 2011)

ทรัพยากรท่องเที่ยว

อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่นับว่าเป็นแหล่งที่มีทรัพยากรที่หลากหลาย มีผู้มาเยือนเป็นจำนวนมาก และสามารถท่องเที่ยวได้ตลอดทุกฤดูกาล การประกอบกิจกรรมมีหลายรูปแบบ ซึ่งจำนวนแหล่งท่องเที่ยวและ

แหล่งประกอบกิจกรรมนันทนาการในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ มีดังนี้ (Department of National Parks, Wildlife and Plant Conservation, 2018)

1. น้ำตกนางรอง และน้ำตกลำห้วย น้ำตกทั้งสองแห่งเป็นน้ำตกขนาดใหญ่ ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดนครนายก มีชื่อเสียงมาช้านานก่อนการจัดตั้งอุทยานฯ การเดินทางไปยังน้ำตกทั้งสองแห่งนี้ทำได้โดยสะดวก เพราะมีถนนลาดยางแยกจากถนนสุวรรณศรเข้าไปประมาณ 20 กิโลเมตร
2. น้ำตกก้องแก้ว เป็นน้ำตกที่เกิดจากลำห้วย ลำตะคอง ในฤดูฝนจะดูสวยงามมากเหมาะสำหรับเล่นน้ำ เป็นแนวแบ่งเขต 2 จังหวัด คือ จังหวัดนครนายก และจังหวัดนครราชสีมา น้ำตกแห่งนี้อยู่ห่างจากศูนย์บริการนักท่องเที่ยวประมาณ 100 เมตร
3. น้ำตกเหวสุวัต เป็นน้ำตกที่มีชื่อเสียงมาก เป็นที่รู้จักของประชาชนทั่วไป น้ำตกแห่งนี้มีลักษณะเป็นสายน้ำตกลงมาจากหน้าผาสูงประมาณ 20 เมตร บริเวณด้านล่างของน้ำตกเป็นแอ่งน้ำและลำธารเหมาะที่จะลงเล่นน้ำ แต่สำหรับช่วงฤดูฝนปริมาณน้ำจะมาก ไหลแรง และน้ำค่อนข้างเย็นจัด
4. น้ำตกเหวนรก เป็นน้ำตกขนาดใหญ่ และสูงที่สุด อยู่ทางทิศใต้ของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ มีทั้งหมด 3 ชั้น ชั้นแรกสูงประมาณ 60 เมตร เมื่อน้ำไหลผ่านหน้าผาชั้นนี้ จะพุ่งไหลลงสู่หน้าผาชั้นที่ 2 และ 3 ที่อยู่ถัดไปใกล้ ๆ กันในลักษณะการไหลตก 90 องศา รวมความสูงไม่ต่ำกว่า 150 เมตร เป็นสายน้ำที่ไหลทะลักไปสู่หุบเหวเบื้องล่าง ในฤดูฝนน้ำจะไหลแรงมากจนดูน่ากลัวนอกจากนี้ยังมีการจัดรูปแบบกิจกรรมนันทนาการประเภทต่าง ๆ เช่น กิจกรรมส่องสัตว์ ตอนกลางคืน กิจกรรมเดินป่าศึกษาธรรมชาติแคมป์ปิ้ง กิจกรรมศึกษาพันธุ์ไม้กิจกรรมดูนก ดูผีเสื้อ เทียน้ำตก ล่องแก่ง ฯลฯ ซึ่งทางอุทยานแห่งชาติได้จัดทำเส้นทางเดินป่าขึ้นหลายเส้นทางด้วยกัน เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เลือกปฏิบัติตามความสนใจ เช่น เส้นทางเดินป่าดงดิบ-มอสิงโต เส้นทางเดินป่าน้ำตกผากล้วยไม้-น้ำตกเหวสุวัต เส้นทางเดินป่าเหวสุวัต-เขาแหลม เป็นต้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Puangchuen, K, (2020) ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ และความพร้อมในการพัฒนาการท่องเที่ยวผู้สูงอายุในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ พบว่า นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 60-69 ปี เดินทางมาจากภาคกลาง และมีปัญหาความดันโลหิตสูง แต่ไม่เป็นอุปสรรคในการท่องเที่ยว สำหรับพฤติกรรมการท่องเที่ยว พบว่า ส่วนใหญ่มักพักผ่อนกับครอบครัว เดินทางแบบไปเช้า – เย็นกลับ โดยรถยนต์ส่วนตัว แรงจูงใจในการเดินทางที่สำคัญ คือ การได้อยู่ท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่บริสุทธิ์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่นิยมประกอบกิจกรรมนันทนาการในกลุ่มที่ไม่ใช้พลกำลังมาก เช่น ชมวิวทิวทัศน์ นั่งพักผ่อน และถ่ายภาพ สำหรับผลการวิเคราะห์ปัจจัยสามารถจำแนกความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการได้ 7 กลุ่ม และพบว่าผู้มาเยือนให้ค่าระดับความสำคัญของความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการที่เกี่ยวข้องกับบ้านพักมากที่สุด รองลงมาคือ กิจกรรมการท่องเที่ยว และการบริการพิเศษ ผลการศึกษาพบว่า อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่มีความพร้อมในการพัฒนาการท่องเที่ยวผู้สูงอายุอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวผู้สูงอายุ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ควรมีการส่งเสริมและ

พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวแบบครอบครัว โดยนำหลักอารยสถาปัตย์มาใช้ในการออกแบบและพัฒนา สิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ

Unyapornsuk, T (2016) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยและกระบวนการตัดสินใจเลือกเดินทางมาท่องเที่ยว ประเทศไทยของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวยุโรป ผลจากการศึกษา พบว่า นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวยุโรป ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ ระหว่าง 50-54 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นนักวิชาชีพเฉพาะด้าน เดินทางมาท่องเที่ยวประเทศไทยพร้อมกับครอบครัว โดยจัดการทุกอย่างด้วยตนเองมากที่สุด มีรายได้ต่อปี ระหว่าง 45,000-55,000 ยูโร ใช้เวลาพำนักในประเทศไทยมากที่สุด 16-30 วัน โดยปัจจัยดึงดูดในการเลือก เดินทางมาท่องเที่ยวประเทศไทย คือ ด้านสถานที่ท่องเที่ยว ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว และด้าน วัฒนธรรมและประเพณี ตามลำดับ ส่วนปัจจัยผลักดัน คือ ด้านการเดินทางเพื่อตอบสนองความต้องการ ทางด้านร่างกาย ด้านการเดินทางเพื่อศึกษาเรียนรู้และเติมเต็มความต้องการของตน และด้านการเดินทางเพื่อ เข้าสังคม ตามลำดับ โดยมีความสำคัญในภาพรวมทั้งสองปัจจัยอยู่ในระดับมากส่วนกระบวนการตัดสินใจใน การเลือกเดินทางมาท่องเที่ยวประเทศไทย พบว่า ขั้นตอนพฤติกรรม หลังการซื้อมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ พฤติกรรมหลังการซื้อของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวยุโรป พบว่า ปัจจัยผลักดัน ด้านการเดินทางเพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกาย มีความสำคัญมากที่สุด ส่วนปัจจัยดึงดูด พบว่า ปัจจัยด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว มี ความสำคัญเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา คือ ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการ ท่องเที่ยว และด้านสถานที่ท่องเที่ยว ตามลำดับ โดยพบว่า ปัจจัยผลักดันไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมหลังการซื้อ ในขณะที่ปัจจัยดึงดูด มีผลต่อพฤติกรรมหลังการซื้อแสดงว่า ปัจจัยดึงดูดจะเป็นตัวทำให้นักท่องเที่ยวผู้ สูงอายุชาวยุโรปมีพฤติกรรมหลังการซื้อสูงขึ้น

Boonyanupong, S and Sangkakorn, K (2012) ศึกษาเรื่องการจัดการแหล่งท่องเที่ยวแบบ Slow Tourism สำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในภาคเหนือตอนบน จากผลการศึกษา พบว่า ผลการคัดกรองแหล่ง ท่องเที่ยวภาคเหนือตอนบน 681 แห่งในเบื้องต้น พบว่า มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยว แบบ Slow Tourism สำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเพียง 139 แห่ง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ประเภทศาสนสถานและประวัติศาสตร์ ตั้งอยู่ในเขตตัวเมือง มีการเข้าถึงสะดวกมีสิ่งบริการและอำนวยความสะดวกค่อนข้างสมบูรณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานพยาบาล ด้านศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว พบว่า แหล่ง ท่องเที่ยวทุกแห่งยังมีสิ่งอำนวยความสะดวกและสิ่งบริการไม่เพียงพอและไม่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ และยัง ขาดกิจกรรมรองรับการท่องเที่ยวแบบ Slow Tourism ดังนั้น แนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่อรองรับ การเดินทางท่องเที่ยวแบบ Slow Tourism สำหรับผู้สูงอายุ จึงต้องมุ่งเน้นการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก ในแหล่งท่องเที่ยวเร่งพัฒนากิจกรรมที่จะช่วยให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ สัมผัส และซึมซับคุณค่าของสิ่งที่มีอยู่ ในแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว สำหรับผู้สูงอายุ และการจัดการท่องเที่ยวในรูปแบบที่ไม่เร่งรีบ

Mudtayomburut, W. (2011) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ กรณีศึกษาพื้นที่รอบการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแม่เมาะ จังหวัดลำปาง ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุนิยมเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถซึมซับความรู้สึกได้ยาวนาน เป็นการท่องเที่ยวแบบเนิบช้า (Slow Tourism) ไม่เร่งรีบ และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก การเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุมีความต้องการความช่วยเหลือและการดูแลมากกว่านักท่องเที่ยวทั่วไป ด้านความต้องการในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุต้องการความสะดวกสบายในการเดินทางชมสถานที่ท่องเที่ยวทั้งโดยทางเท้าและทางรถยนต์ทั้งนี้ด้วยข้อจำกัดด้านสภาพร่างกาย และผู้สูงอายุต้องการบริการที่ดีหรือบริการในระดับสูงกว่านักท่องเที่ยวกลุ่มอื่น โดยยินดีจ่ายเงินเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังต้องการได้รับข้อมูลหรือความรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวที่ละเอียดและข้อมูลเชิงลึกกว่านักท่องเที่ยวทั่วไป ดังนั้น ผู้ให้บริการนำเที่ยวหรือมัคคุเทศก์ควรมีความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวอย่างละเอียด สำหรับสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุต้องการให้มีการจัดเส้นทางท่องเที่ยวที่เหมาะสม ระยะเวลาเที่ยวชมไม่ควรเกินครึ่งชั่วโมงต่อรอบเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพร่างกายของผู้สูงอายุ ทางเดินควรมีความลาดชันน้อย เรียบ และสามารถใช้รถเข็นได้ นอกจากนี้ ควรมีห้องพยาบาลหรือจุดบริการด้านสุขภาพ ควรมีสถานที่ที่สามารถใช้สังสรรค์และจัดงานเลี้ยงระหว่างผู้สูงอายุด้วยกัน ควรปรับปรุงสถานที่จอดรถและเส้นทางเดินไปยังห้องพักให้เหมาะสมกับการเดินทางของผู้สูงอายุและควรมีสถานที่ที่เพียงพอ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยกระบวนการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยใช้วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุม เพียงพอตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Potisita, C. (2559)) โดยผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ในปี พ.ศ. 2561 โดยผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง จำนวน 40 คน

ขั้นตอนการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก

คุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการเดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ อย่างน้อย 2 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560-2562 โดยดำเนินการพูดคุยกับผู้ให้ข้อมูลหลักเบื้องต้น

เพื่อให้ทราบข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลหลักว่ามีคุณสมบัติตรงตามที่กำหนดไว้ จากนั้นจึงดำเนินการขออนุญาตสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้มาจากการเก็บรวบรวมของเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามความมุ่งหมายของการวิจัย

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Study)

2.1 การสำรวจ (Survey) ข้อมูลของทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญที่รองรับการพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อสร้างประสบการณ์แก่นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ

2.2 การสัมภาษณ์ (Interview) ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก Key information คือ นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวไทยจำนวน 40 คน

ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ในเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2562

เครื่องมือวิจัย

แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก โดยมีหัวข้อหรือประเด็นที่ต้องการสัมภาษณ์ โดยแบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 พฤติกรรม และประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวไทยที่เดินทางไปท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

ตอนที่ 3 ความต้องการของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวไทยที่เดินทางไปท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. แบบสัมภาษณ์ (Semi-Interview Form) สร้างประเด็นคำถามในแบบสัมภาษณ์จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีการจัดการการท่องเที่ยว (Pelaso, 2012) การจัดการการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ (Department of National Parks, Wildlife and Plant Conservation, 2018) แนวคิด ทฤษฎีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มาตรฐานคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อกำหนดขอบเขตเนื้อหาของ เครื่องมือและความชัดเจนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากนั้น นำข้อมูลที่ได้มาสร้างแบบสัมภาษณ์ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมและนำมาปรับปรุงแก้ไข

2. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาคำความตรงของแบบสัมภาษณ์ ด้วยวิธีการตรวจสอบเชิงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม หลังจากนั้นผู้วิจัยนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เกิดความสมบูรณ์

3. นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการหาคุณภาพของเครื่องมือ จากนั้นนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลหลัก

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปโดยใส่รหัสแบบอุปนัย ผู้วิจัยจะไม่มีการกำหนดรหัสไว้ล่วงหน้า แต่พิจารณาข้อมูลอย่างละเอียด เพื่อหาประเด็นสำคัญ (themes) หรือมโนทัศน์ (concepts) ที่เข้าข่ายกับเรื่องที่กำลังทำการวิเคราะห์ (Photisita, C. 2006) แล้วแยกตามชนิดของข้อมูล และนำมาเปรียบเทียบกันด้วยการถอดเทปบันทึก และสรุปเนื้อหาแยกตามประเด็นที่ทำการสัมภาษณ์ และตีความจากข้อมูลที่ได้ปรากฏของผู้ถูกสัมภาษณ์ และสรุปเป็นภาพรวม นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปความเรียง

2. การตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเน้นการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Data Triangulation) (Denzin & Lincoln, 1995) (Potisita, C. 2559) โดยข้อมูลที่ได้นั้น นำมาจากแหล่งบุคคลเป็นหลัก และตรวจสอบแบบสามเส้ากับด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) มีวิธีการ 3 วิธี คือ 1) การศึกษาเอกสาร 2) การสังเกต และ 3) การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยใช้คำถามในประเด็นเดียวกันกับบุคคล สถานที่ และเวลาที่แตกต่างกัน เพื่อให้ได้คำตอบครอบคลุม เพียงพอตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย หลังจากนั้น ผู้วิจัยทำการสรุปและวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอข้อมูลเป็นข้อมูลเชิงบรรยาย (Descriptive)

ผลการวิจัย

1. พฤติกรรมนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่มาใช้บริการการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

ผลจากการสัมภาษณ์ พบว่า นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เป็นนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุกลุ่มต้น (อายุระหว่าง 50-64 ปี) จำนวน 21 คน และเป็นนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุกลุ่มปลาย (อายุ 65 ปีขึ้นไป) จำนวน 19 คน โดยนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่มีอายุน้อยที่สุด คือ 60 ปี และอายุมากที่สุด คือ 86 ปี เป็นเพศชาย จำนวน 23 คน และเป็นเพศหญิง จำนวน 17 คน

ความถี่ในการเดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ พบว่า เคยเดินทางมาท่องเที่ยวอย่างน้อย 2 ครั้งภายในระยะเวลา 2 ปี (พ.ศ. 2560 - 2561) เนื่องจากผู้สูงอายุมีเวลาว่าง และสาเหตุที่เดินทางมาท่องเที่ยวบ่อย คือ ชื่นชอบในบรรยากาศ อากาศ สถานที่ท่องเที่ยว และกิจกรรมของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

วัตถุประสงค์ในการเดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ คือ เพื่อท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ การได้สัมผัสธรรมชาติ สูดอากาศที่บริสุทธิ์ การพักผ่อนและสักการะศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่ กิจกรรมที่ผู้สูงอายุเข้าร่วมในแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ คือ การท่องเที่ยวไปตามแหล่งท่องเที่ยวทาง

ธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เช่น น้ำตกเหวสุวัต ชมวิวบริเวณจุดชมวิวต่างๆ ส่องสัตว์ เดินป่า ศึกษาเส้นทางธรรมชาติ การปั่นจักรยานและการเดินออกกำลังกาย กิจกรรมพักกางเต็นท์ การเข้าไปศึกษาความรู้ในศูนย์บริการนักท่องเที่ยวและสักการศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่

ค่าใช้จ่ายที่นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุใช้จ่ายในการเดินทางมาท่องเที่ยวประกอบไปด้วยค่าอาหาร ค่าบ้านพัก ค่าธรรมเนียมพักกางเต็นท์ ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและค่ายานพาหนะในการเข้าอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จำนวนเงินที่ใช้จ่ายขึ้นอยู่กับจำนวนวันที่มาพักผ่อน

ลักษณะการเดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ในปี พ.ศ. 2560-2561 ของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเคยเดินทางมาแล้วอย่างน้อย 2 ครั้ง โดยแบ่งลักษณะการเดินทางออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ประเภทไปเช้าเย็นกลับและประเภทพักค้างคืน ยานพาหนะที่ใช้เดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ คือ รถยนต์ส่วนตัว ช่วงเวลาที่นิยมเดินทางมาท่องเที่ยว คือ วันธรรมดา วันหยุดสุดสัปดาห์และวันหยุดเทศกาล ส่วนบุคคลที่นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเดินทางมาท่องเที่ยวด้วย ได้แก่ สามเณรยา ครอบครัว และกลุ่มเพื่อน

ลักษณะการพักค้างแรมในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ คือ ใช้บริการพักค้างแรมที่บ้านพักอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ลานกางเต็นท์ลำตะคอง และลานกางเต็นท์ผากล้วยไม้

2. ประสพการณ์ที่นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุได้รับจากการเดินทางไปท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

ผลการสัมภาษณ์ พบว่า นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่เดินทางไปท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ได้รับประสพการณ์ 3 ด้านดังต่อไปนี้

1. ประสพการณ์กับคน

ประสพการณ์การใช้เวลาร่วมทำกิจกรรมกับคนใกล้ชิด

นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุได้รับประสพการณ์ในการใช้เวลาทำกิจกรรมกับคนใกล้ชิดมาก เนื่องจากการเดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุจะเดินทางมากับกลุ่มครอบครัวและคนใกล้ชิด ดังนั้นในการท่องเที่ยวหรือการทำกิจกรรมส่วนใหญ่ก็จะทำร่วมกันกับสมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวที่มาพักผ่อนจะได้รับประสพการณ์ด้านสูง

ประสพการณ์การพบปะผูกมิตรกับบุคคลอื่นหรือบุคคลแปลกหน้า

นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุส่วนใหญ่ได้รับประสพการณ์การพบปะผูกมิตรกับบุคคลอื่นหรือบุคคลแปลกหน้า

ในลักษณะการพูดคุยแลกเปลี่ยนประสพการณ์และความรู้เรื่องการท่องเที่ยวและการพักกางเต็นท์เนื่องจากรูปแบบของการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มที่มีความชื่นชอบในธรรมชาติ สัตว์ป่าและการออกกำลังกาย กลุ่มที่ไม่ได้ยึดติดกับความสบายใช้ชีวิตใกล้ชิดกับธรรมชาติ ดังนั้นจึงเป็นเรื่องง่ายที่นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุจะมีการพูดคุยหรือผูกมิตรกับบุคคลอื่นที่ไม่มากับกลุ่มตนเองและก่อให้เกิดเป็นเครือข่ายทางการท่องเที่ยว

ประสบการณ์การพึ่งพาตัวเองและทดสอบความสามารถของตนเอง

นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่มาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ได้รับประสบการณ์ในการพึ่งพาตัวเองและทดสอบความสามารถของตนเอง เนื่องจากสภาพพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยวเป็นลักษณะแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติดังนั้นหากนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุมีความต้องการเข้าไปเยี่ยมชมก็ต้องคำนึงถึงสมรรถนะทางร่างกายของตนเองก่อน ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ที่เข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ยังมีสุขภาพที่แข็งแรงพึ่งพาตนเองได้สามารถเดินออกกําลัง ปั่นจักรยาน และเดินไปชมความงามของแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสบาย

2 ประสบการณ์กับสถานที่

ประสบการณ์การได้ใกล้ชิด สัมผัสและอยู่ท่ามกลางธรรมชาติ

นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ได้รับประสบการณ์การได้ใกล้ชิด สัมผัสและอยู่ท่ามกลางธรรมชาติสูง ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวเพราะมีความปรารถนาที่จะใกล้ชิดกับธรรมชาติ ประกอบกับธรรมชาติที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่มีความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้และสัตว์ป่าเป็นสิ่งที่ผู้สูงอายุไม่สามารถพบเห็นในชีวิตประจำวันได้ กิจกรรมทุกกิจกรรมจัดขึ้นบนพื้นฐานของธรรมชาติดังนั้นผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมจะได้รับประสบการณ์นี้โดยตรง

ประสบการณ์การเรียนรู้และศึกษาธรรมชาติ พรรณไม้ และสัตว์ป่า

นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ได้รับประสบการณ์การเรียนรู้และศึกษาธรรมชาติ พรรณไม้ และสัตว์ป่า จากสภาพพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพของสัตว์ป่าและพันธุ์พืชทำให้ผู้สูงอายุที่เดินทางมาท่องเที่ยวได้ศึกษาเรียนรู้ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าผ่านการท่องเที่ยว ได้พบเห็นและเข้าไปสัมผัสด้วยตัวเองจึงทำให้เกิดประสบการณ์ที่แท้จริง สามารถนำไปบอกต่อและแลกเปลี่ยนกับผู้สูงอายุที่ชื่นชอบรูปแบบการท่องเที่ยวประเภทเดียวกันได้

ประสบการณ์การหนีจากสภาพแวดล้อมที่จำเจน่าเบื่อหน่ายในชีวิตประจำวันชั่วคราว

นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่นั้นเพื่อเปลี่ยนบรรยากาศและชีวิตที่จำเจในชีวิตประจำวัน การท่องเที่ยวทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกปลดปล่อย และมีความตื่นเต้นที่ได้พบเห็นสิ่งแปลกใหม่ไปจากที่บ้าน และทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าและสามารถแสดงออกถึงความแข็งแรงของร่างกายได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ ดังนั้นนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่เดินทางมาท่องเที่ยวทุกคนจึงได้รับประสบการณ์นี้

ประสบการณ์การพักผ่อนในบรรยากาศที่เงียบสงบ/ สันโดษ/ อากาศที่บริสุทธิ์

นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ได้รับประสบการณ์การพักผ่อนในบรรยากาศที่เงียบสงบ สันโดษ และได้สูดอากาศที่บริสุทธิ์เนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่ชื่นชอบอากาศที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เป็นอย่างมาก เพราะเป็นอากาศที่บริสุทธิ์และเย็นตลอดทั้งปี ทำให้ผู้ที่ขึ้นมาท่องเที่ยวพักแรมรู้สึกสดชื่น นอกจากนี้ยังมีผู้สูงอายุบางกลุ่มเข้ามาในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อใช้ธรรมชาติบำบัดร่างกายโดยเชื่อว่าอากาศที่นี่มีโอโซนที่บริสุทธิ์ ทำให้หายจากอาการเจ็บป่วยได้

ประสบการณ์การพบเห็น/ สัมผัสความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของทรัพยากร

นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ได้รับประสบการณ์การพบเห็นและสัมผัสความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของทรัพยากร เนื่องจากทรัพยากรของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เป็นทรัพยากรที่ไม่สามารถพบเห็นตามพื้นที่ทั่วไปได้ ดังนั้นการเข้ามาท่องเที่ยวของผู้สูงอายุทั้งแบบไปเช้าเย็นกลับและแบบพักค้างคืนจะได้เห็นทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าที่เป็นเอกลักษณ์ของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ตั้งแต่ทางเข้าอุทยานฯ เรื่อยมาจนถึงบริเวณแหล่งท่องเที่ยวและบริเวณที่พัก

ประสบการณ์การได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ของแหล่งท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ได้รับประสบการณ์การได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ของแหล่งท่องเที่ยวผ่านการเข้าไปเรียนรู้ในศูนย์บริการนักท่องเที่ยวที่มีการจัดแสดงนิทรรศการที่ได้กล่าวถึงประวัติของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ สภาพภูมิประเทศ สภาพภูมิอากาศความหลากหลายของพรรณไม้และสายพันธุ์สัตว์ป่า และได้เรียนรู้ประวัติของเจ้าพ่อเขาใหญ่ที่มีความสำคัญต่ออุทยานฯ แต่เนื่องจากอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลก มีชื่อเสียงโด่งดังและเป็นที่รู้จัก ผู้สูงอายุจึงมีการศึกษาและหาข้อมูลมาเบื้องต้นก่อนการเดินทางมาท่องเที่ยว

ประสบการณ์การพบเห็นสิ่งแปลกใหม่

นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ได้รับประสบการณ์การพบเห็นสิ่งแปลกใหม่ที่แตกต่างไปจากชีวิตประจำวัน ทั้งสภาพแวดล้อม ผู้คน พรรณไม้ และสัตว์ที่ผู้สูงอายุไม่สามารถพบเห็นได้จากที่พักอาศัยของตนเอง การได้ออกจากสภาวะแวดล้อมเดิม ๆ และสิ่งที่พบเห็นเดิม ๆ จะทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกตื่นเต้นและสร้างแรงบันดาลใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมหรือเข้าไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวและการพบเห็นสิ่งแปลกใหม่นี้ช่วยให้ผู้สูงอายุเกิดการผ่อนคลายทางอารมณ์ จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ให้นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุมีความต้องการที่จะเดินทางกลับมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่อีก

ประสบการณ์ความสนุกสนานเพลิดเพลิน

นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ได้รับประสบการณ์ด้านนี้ทุกคน เนื่องจากการท่องเที่ยวก่อให้เกิดความสุขและความเพลิดเพลินใจ การที่นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเลือกเดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ หมายความว่าผู้สูงอายุมีความชื่นชอบในแหล่งท่องเที่ยวเป็นทุนเดิม ดังนั้นการเดินทางท่องเที่ยวจึงส่งผลให้ผู้สูงอายุเกิดความผ่อนคลายและสนุกสนานกับแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนมีความสนุกสนานเพลิดเพลินในการเข้าร่วมกิจกรรม

ประสบการณ์ความสะดวกสบาย

นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุส่วนใหญ่ได้รับประสบการณ์ด้านความสะดวกสบายในการเดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เนื่องจากผู้สูงอายุที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังอุทยานแห่งชาติฯ ส่วนใหญ่เข้าใจรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและยอมรับสภาพของอุทยานแห่งชาติได้เป็นอย่างดี ดังนั้นความสะดวกสบายที่นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ไม่ได้มีความคาดหวังสูง

เมื่อเทียบกับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุประเภทอื่น เนื่องจากการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติส่วนใหญ่จะเป็นการท่องเที่ยวในรูปแบบ Adventure Tourism และ Eco Tourism ดังนั้นจึงเน้นความใกล้ชิดกับธรรมชาติมากกว่าความหรูหราและสะดวกสบาย

ประสบการณ์ความปลอดภัย

นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุได้รับประสบการณ์ด้านความปลอดภัยในการเดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ผู้สูงอายุที่เดินทางมาส่วนใหญ่มีความมั่นใจในระบบรักษาความปลอดภัยของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ทั้งด้านร่างกายและด้านทรัพย์สิน ในด้านร่างกายหากนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุประสบอุบัติเหตุหรือมีอาการเจ็บป่วย ทางอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่มีศูนย์พยาบาลและมียาพยาบาลให้บริการด้วยความรวดเร็ว นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุจึงมั่นใจในการขึ้นมาท่องเที่ยวและพักผ่อน ด้านทรัพย์สินอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่มีการดูแลความปลอดภัยทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวทั้งจากมนุษย์และสัตว์ป่า ในพื้นที่มีด่านรักษาความปลอดภัยที่มีเวรยามตลอด 24 ชม.และมีหน่วยเคลื่อนที่เร็วในกรณีที่นักท่องเที่ยวเจอช้างป่าหรือหลงทาง

3 ประสบการณ์กับกิจกรรม

ประสบการณ์การผ่อนคลายจากความตึงเครียด วิตกกังวล

นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุได้รับประสบการณ์การผ่อนคลายจากความตึงเครียด วิตกกังวลในขณะที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ การออกเดินทางท่องเที่ยวเป็นเหตุผลหนึ่งของความต้องการผ่อนคลายจากความตึงเครียด ความวิตกกังวล ซึ่งนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุวัยเกษียณและมีเวลามาก มักอาศัยอยู่บ้านเพียงลำพัง ทำให้เกิดความเหงา การออกไปเผชิญกับธรรมชาติและสัตว์ป่าที่พบเห็นได้ยากในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ทำให้ผู้สูงอายุเกิดความสุขสนุกรื่นและมีความสุขทางจิตใจ รวมไปถึงการเดินทางออกกำลังกายหรือแม้กระทั่งการปั่นจักรยานก็ทำให้นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุมีความสุขทางร่างกายด้วยเช่นกัน

ประสบการณ์การได้เข้าร่วมกิจกรรมที่หลากหลาย

นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุได้รับประสบการณ์จากการเข้าร่วมกิจกรรมที่หลากหลายในการเดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ กิจกรรมที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่จัดขึ้นประกอบไปด้วย การเดินป่าศึกษาธรรมชาติ การส่องสัตว์ การดูนก การชมวิวที่จุดชมวิว การเที่ยวน้ำตก พักกางเต็นท์ การหาความรู้ในศูนย์บริการนักท่องเที่ยว และสักการะศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่ โดยกิจกรรมเหล่านี้นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ทั้งหมด แต่ขึ้นอยู่กับสมรรถนะและความพร้อมทางร่างกายของผู้สูงอายุ แต่มีบางกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุไม่สามารถเข้าร่วมได้ เช่น กิจกรรมการเดินป่าศึกษาธรรมชาติ เนื่องจากบางเส้นทางยังไม่มีความพร้อมที่จะรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุได้ ดังนั้นจะเห็นว่า นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่เข้ามาท่องเที่ยวหรือเข้ามาพักผ่อนนั้นจะได้รับประสบการณ์ในการเข้าร่วม กิจกรรมที่หลากหลายที่ทางอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ได้จัดขึ้น

3. ความต้องการของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่เดินทางไปท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

จากการสัมภาษณ์ พบว่า

1. ด้านแหล่งท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุมีความต้องการให้พัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว โดยเพิ่มจุดที่ผู้สูงอายุสามารถเข้าไปท่องเที่ยวได้โดยไม่รบกวนสัตว์ป่าและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

2. ด้านที่พัก

นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุมีความต้องการให้พัฒนาและปรับปรุงบริเวณภายในบ้านพัก คือ ภายในห้องน้ำ ต้องการให้เพิ่มราวจับ และปรับพื้นที่ไม่มีระดับระหว่างทางเดินเข้าห้องน้ำ ปรับทางเข้าอาคารบ้านพัก โดยเพิ่มทางลาดเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่ไม่สามารถเดินขึ้นบันไดได้และผู้สูงอายุที่ใช้รถเข็น ปรับปรุงบ้านพักให้มีความสวยงาม เนื่องจากในปัจจุบันบ้านพักมีลักษณะเสื่อมโทรม ส่วนนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่พักที่ลานกางเต็นท์ลำตะคองมีความต้องการให้พัฒนาและปรับปรุงห้องน้ำ โดยการเพิ่มจำนวนโถสุขภัณฑ์เป็นแบบชักโครก ติดตั้งราวจับ และปรับทางขึ้นห้องน้ำให้เป็นแบบทางลาด หรือจัดทำห้องน้ำสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุโดยเฉพาะ และมีความต้องการให้พัฒนาและปรับปรุงคุณภาพน้ำ เนื่องจากในปัจจุบันน้ำที่ใช้ในห้องอาบน้ำและห้องน้ำเป็นน้ำที่ถูกสูบขึ้นมาจากบ่อบริเวณลานกางเต็นท์ซึ่งไม่มีรั้วกันทำให้สัตว์ป่าลงไปกินน้ำได้ และน้ำที่นำมาใช้มีสีเหลืองขุ่นและมีกลิ่น ทำให้ผู้สูงอายุเกิดอาการแพ้ และนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่เดินทางมาพักที่ลานกางเต็นท์ผากล้วยไม้ มีความต้องการให้พัฒนาและปรับปรุงห้องน้ำ โดยเพิ่มจำนวนโถสุขภัณฑ์เป็นแบบชักโครก ติดตั้งราวจับภายในห้องน้ำ หรือจัดทำห้องน้ำ ห้องอาบน้ำสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุโดยเฉพาะ

3. ด้านกิจกรรม

นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่มีความต้องการให้พัฒนาและปรับปรุงกิจกรรมการเดินป่าศึกษาธรรมชาติ โดยการพัฒนาเส้นทางเดินป่าระยะสั้นสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ และปรับทางเดินให้มีความเรียบเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถเดินและใช้ไม้เท้าในการพยุงตัวขณะเข้าร่วมกิจกรรม

4. ด้านค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่มีความต้องการให้พัฒนาและปรับปรุงด้านราคาค่าบริการบ้านพัก เนื่องจากในปัจจุบันราคาบ้านพักยังมีราคาที่สูงเมื่อเทียบกับคุณภาพของบ้านพักและการให้บริการ ส่วนค่าบริการลานกางเต็นท์ลำตะคองและลานกางเต็นท์ผากล้วยไม้ ไม่มีความต้องการให้พัฒนาและปรับปรุงด้านราคา

5. ด้านการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุมีความต้องการให้อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่พัฒนาและปรับปรุงระบบการจองบ้านพัก เนื่องจากในปัจจุบันการจองบ้านพักของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ต้องทำผ่านระบบออนไลน์

และมีขั้นตอนซับซ้อน ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ และต้องการให้พัฒนาระบบอินเทอร์เน็ตให้มีความเสถียรของระบบเครือข่าย รวมไปถึงต้องการให้ปรับปรุงการประชาสัมพันธ์ให้มีข้อมูลที่เป็นเหตุการณ์ในปัจจุบันของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ และเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้มีความหลากหลาย เช่น การประชาสัมพันธ์ผ่านโทรทัศน์ และสื่อออนไลน์ ด้านการส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความต้องการให้ทำการส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ โดยการยกเว้นค่าธรรมเนียมสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ คือ ค่าธรรมเนียมยานพาหนะ และค่าธรรมเนียมที่พักลานกางเต็นท์ และนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุมีความต้องการให้อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพิ่มจุดบริการอินเทอร์เน็ตบริเวณที่พักและแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากในปัจจุบันมีจุดบริการอินเทอร์เน็ตให้บริการที่ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวเพียงจุดเดียว จึงไม่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่เดินทางมาท่องเที่ยวใช้วิธีการติดต่อสื่อสารกับบุคคลในครอบครัวและเพื่อนผ่านสื่อออนไลน์เป็นหลัก เช่น เฟสบุ๊ก และไลน์

6. ด้านสิ่งแวดล้อมความสะดวก

สิ่งแวดล้อมความสะดวกขั้นพื้นฐานแก่นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ได้แก่

ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุมีความต้องการให้อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่พัฒนาและปรับปรุงศูนย์บริการนักท่องเที่ยวให้มีข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน มีกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมได้ และอยากให้มีการจัดรูปแบบนิทรรศการเป็นลักษณะนิทรรศการที่มีชีวิต คือ มีภาพเคลื่อนไหวเสมือนจริงโดยการใช้เทคโนโลยีมากกว่าการนำเสนอเป็นภาพนิ่งเพื่อเพิ่มความน่าสนใจในการเข้าชม รถประจำทาง นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ไม่มีความต้องการใช้บริการรถโดยสารประจำทาง เนื่องจากการเดินทางมาโดยรถยนต์ส่วนตัวนั้นมีความสะดวกและคล่องตัวในการเดินทาง ศูนย์บริการอาหาร นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุมีความต้องการให้ร้านอาหารจัดรูปแบบการวางอาหารให้มีความสวยงาม คำนึงถึงความสะดวกในการประกอบอาหาร ความสะดวกบริเวณโดยรอบของร้านอาหารและเพิ่มรายการอาหารให้มีความหลากหลาย โดยเฉพาะอาหารจัดและอาหารอ่อนสำหรับผู้สูงอายุ ห้องน้ำ นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุมีความต้องการให้อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่พัฒนาและปรับปรุงห้องน้ำ คือ เพิ่มจำนวนโถสุขภัณฑ์เป็นแบบชักโครก เพิ่มราวจับในห้องน้ำ ส่วนห้องอาบน้ำ ต้องการให้ปรับปรุงฝักบัวให้มีสภาพพร้อมใช้งาน และเพิ่มจำนวนห้องน้ำสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ที่จอดรถ นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ เขาใหญ่มีความต้องการให้เพิ่มจำนวนที่จอดรถสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ และทำสัญลักษณ์ให้ชัดเจน สามารถมองเห็นง่าย และต้องการให้จัดระเบียบการจอดรถในช่วงที่มีจำนวนรถหนาแน่นหากกรณีฉุกเฉินจะได้เคลื่อนย้ายได้อย่างสะดวก ร้านขายของที่ระลึก นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุมีความต้องการให้พัฒนาและปรับปรุงคุณภาพของสินค้าของที่ระลึกให้มีความสวยงาม แปลกใหม่และน่าสนใจสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ และมีความต้องการให้จัดร้านขายของที่ระลึกให้เป็นระเบียบ สะอาด และดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเลือกซื้อสินค้า และสถานพยาบาล นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุมีความต้องการให้อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่จัดสถานพยาบาลให้บริการตามจุดที่พัก คือ บ้านพัก ลานกางเต็นท์ลำตะคองและลานกาง

เดินเท้ากลับบ้าน เนื่องจากในปัจจุบันมีสถานพยาบาลที่ให้บริการในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่จำนวน 1 แห่ง และมีโรงพยาบาลให้บริการ จำนวน 1 คัน ซึ่งไม่เพียงพอต่อการอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ

7. ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่

การให้บริการของเจ้าหน้าที่ในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ บุคลากรปฏิบัติงานบริการบ้านพัก บุคลากรปฏิบัติงานให้บริการการท่องเที่ยว และบุคลากรที่ปฏิบัติงานลานกางเต็นท์ นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่มีความต้องการให้อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพิ่มจำนวนบุคลากรทุกประเภทในการให้บริการช่วงวันหยุดและช่วงเทศกาลและอยากให้มีการพัฒนาและปรับปรุงเรื่องการให้บริการและการดูแลนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเพิ่มเติม

8. ด้านกระบวนการจัดการการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ

กระบวนการจัดการการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ประกอบไปด้วย

กฎ ระเบียบในการเข้าอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุไม่มีความต้องการให้ปรับปรุง กฎ ระเบียบการเข้าอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ เนื่องจากกฎและระเบียบในการเข้าอุทยานแห่งชาติเป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวทุกคนที่เดินทางมาท่องเที่ยวต้องยึดถือและปฏิบัติตาม เวลาเปิด – ปิด ของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุไม่มีความต้องการให้ปรับปรุง เวลาเปิด – ปิด ของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เนื่องจากในปัจจุบันเวลาเปิดของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ คือ 6.00 น. และเวลาปิด 18.00 น. มีความเหมาะสมแล้ว การจัดการด้านแผนที่การเดินทางในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุไม่มีความต้องการให้พัฒนาและปรับปรุง การจัดการด้านแผนที่การเดินทางในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เนื่องจากปัจจุบันมีแผนที่การเดินทางภายในอุทยานฯ มีความชัดเจน ระบบรักษาความปลอดภัยอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุมีความต้องการให้พัฒนาและปรับปรุงความปลอดภัยในการเดินภายในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ โดยการกวดขันการจำกัดความเร็วในการขับขี่ ป้ายแสดงนิทรรศการในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุไม่มีความต้องการให้พัฒนาและปรับปรุง ป้ายแสดงนิทรรศการภายในศูนย์บริการนักท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เนื่องจากป้ายมีขนาดตัวหนังสือที่ชัดเจน ไม่เลือนราง และป้ายสื่อความหมายในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุมีความต้องการให้พัฒนาและปรับปรุงป้ายสื่อความหมายภายในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เนื่องจากป้ายสื่อความหมายในปัจจุบันมีจำนวนน้อย บางจุดชำรุด บางจุดตัวหนังสือเลือนรางและมีสภาพเก่า

อภิปรายผล

1. จากการศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ พบว่า วัตถุประสงค์ในการเดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ คือ ท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ การได้สัมผัสธรรมชาติ การพักผ่อนสักการะศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่ และสูดอากาศที่บริสุทธิ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Puongchuen, K, (2018) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องความต้องการของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุและความพร้อมในการพัฒนาการท่องเที่ยวผู้สูงอายุในอุทยาน

แห่งชาติเขาใหญ่นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุมีแรงจูงใจหลักในการเดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เพื่อได้ใกล้ชิดธรรมชาติ สัมผัสและชมธรรมชาติ สำหรับกิจกรรม ที่นิยมเข้าร่วมในแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ คือ กิจกรรมพักกางเต็นท์ การเข้าไปศึกษาความรู้ในศูนย์บริการนักท่องเที่ยว สักการะศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่ และการท่องเที่ยวไปตามแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เช่น น้ำตกเหวสุวัต ชมวิวบริเวณจุดชมวิวด่าง ๆ ส่องสัตว์ เดินป่าศึกษาเส้นทางธรรมชาติ การปั่นจักรยานและการเดินออกกำลังกาย ซึ่งสอดคล้องกับ Albu and Chasovschi, (2015) ที่อธิบายว่านักท่องเที่ยวผู้สูงอายุส่วนใหญ่สนใจกิจกรรมนันทนาการประเภทชื่นชมธรรมชาติและการได้อยู่ท่ามกลางอากาศที่บริสุทธิ์ ลักษณะการเดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเคยเดินทางมาแล้วอย่างน้อย 2 ครั้งภายใน 2 ปี ยานพาหนะที่ใช้เดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ คือ รถยนต์ส่วนตัว ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Piman, P. and Boonmeesanga, M., (2017) ที่ทำการศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุในเขตจังหวัดชุมพรพบว่าการเดินทางของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเดินทางท่องเที่ยวด้วยรถยนต์ส่วนตัวเป็นหลัก บุคคลที่นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเดินทางมาท่องเที่ยวด้วย คือ คู่สามีภรรยา ซึ่งสอดคล้องกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุชาวตะวันตกที่โดยส่วนใหญ่นิยมเดินทางมาเป็นคู่ (Albu and Chasovschi, 2015) ลักษณะการพักค้างแรมในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุส่วนใหญ่ใช้บริการพักค้างแรมที่ลานกางเต็นท์ลำตะคอง รองลงมาคือบ้านพักอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ และลานกางเต็นท์ผากล้วย

2. จากการศึกษาประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุได้รับจากการเดินทางไปท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่เดินทางไปท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่นั้นได้รับประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1. ประสบการณ์กับคน โดยได้รับประสบการณ์ในการใช้เวลาทำกิจกรรมกับคนใกล้ชิด ได้พบปะผูกมิตรกับบุคคลอื่นหรือบุคคลแปลกหน้าในขณะที่เดินทางไปท่องเที่ยวได้พึ่งพาตัวเองและทดสอบความสามารถของตนเองเนื่องจากสภาพพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยวเป็นลักษณะแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติดังนั้นหากนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุมีความต้องการเข้าไปเยี่ยมชมก็ต้องคำนึงถึงสมรรถนะทางร่างกายของตนเองก่อน 2. ประสบการณ์กับสถานที่ นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุได้รับประสบการณ์ในการได้ใกล้ชิด สัมผัสและอยู่ท่ามกลางธรรมชาติ ได้เรียนรู้และศึกษาธรรมชาติ พรรณไม้ และสัตว์ป่า ได้หลีกเลี่ยงจากสภาพแวดล้อมที่จำเจน่าเบื่อหน่ายในชีวิตประจำวันชั่วคราว ได้รับการพักผ่อนในบรรยากาศที่เงียบสงบ สันโดษและอากาศที่บริสุทธิ์ ได้พบเห็นและสัมผัสความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของทรัพยากรธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยว ได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ของแหล่งท่องเที่ยว รวมไปถึงการพบเห็นสิ่งแปลกใหม่ที่แตกต่างไปจากชีวิตประจำวันที่สูงอายุไม่สามารถพบเห็นได้จากที่พักอาศัยของตนเอง ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน ได้รับความสะดวกสบายและได้รับความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว 3 ประสบการณ์กับกิจกรรม นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุได้รับประสบการณ์การผ่อนคลายจากความตึงเครียด วิตกกังวล นอกจากนี้ยังได้เข้าร่วมกิจกรรมที่หลากหลาย ได้แก่ การศึกษาธรรมชาติ การส่องสัตว์ การดูนก การชมวิวจุดชมวิว การเที่ยวน้ำตก พักกางเต็นท์ การหาความรู้ในศูนย์บริการนักท่องเที่ยว และสักการะศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่ โดยกิจกรรมเหล่านี้

นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ทั้งหมด ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะที่มีการวิเคราะห์พฤติกรรมนักท่องเที่ยวในกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ (ประชากรที่เกิดในช่วง พ.ศ. 2489 - 2507) (Material & Design Innovation Center, 2017) ที่พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีบุคลิกภาพและพฤติกรรมในการใช้ชีวิตที่อ่อนกว่าอายุจริง มีทัศนคติว่าตนเองสามารถประกอบกิจกรรมได้เหมือนผู้ใหญ่ตอนปลาย และมีความสุขกับการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อแสวงหาประสบการณ์ใหม่ ๆ โดยมีความสนใจในกิจกรรมที่แสดงให้เห็นว่าตนเองสามารถพึ่งพาตนเองได้ ช่วยให้ตนเองเกิดความกระฉับกระเฉงและส่งผลดีต่อสุขภาพ

3. จากการศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่เดินทางไปท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ พบว่า นักท่องเที่ยวมีความต้องการให้พัฒนาและปรับปรุงในประเด็นดังต่อไปนี้

ด้านที่พัก มีความต้องการให้พัฒนาและปรับปรุงบ้านพัก โดยเฉพาะบริเวณภายในบ้านพักให้มีความเหมาะสมกับการใช้งานของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ เช่น ทางลาดขึ้นบ้านพัก ราวจับในห้องนอน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ Chasovschi and Albu., (2015) ที่กล่าวว่านักท่องเที่ยวผู้สูงอายุต้องการให้บ้านพักนักท่องเที่ยวมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ออกแบบมาสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ด้านกิจกรรม นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุมีความต้องการให้พัฒนาและปรับปรุงกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุสามารถเข้าร่วมได้ เช่น เส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติระยะสั้นสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ปรับพื้นผิวทางเดินลดความขรุขระเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ง่ายและสะดวกขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Mudtayomburut, W., (2011) ที่ทำการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ กรณีศึกษาพื้นที่รอบการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแม่เมาะ จังหวัดลำปาง ที่พบว่า นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุมีความต้องการความช่วยเหลือและการดูแลในการเดินทางท่องเที่ยว ความสะดวกสบายในการเดินชมสถานที่ท่องเที่ยวทั้งทางเท้าและทางรถยนต์ ด้านการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ มีความต้องการให้พัฒนาและปรับปรุงระบบการจองบ้านพักแบบออนไลน์ เนื่องจากมีขั้นตอนที่ซับซ้อนในการเข้าถึงระบบการจอง และต้องการพัฒนาระบบอินเทอร์เน็ตที่ความเร็วต่อการใช้งาน และปรับปรุงการประชาสัมพันธ์ให้มีข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย และมีความต้องการให้อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพิ่มจุดบริการอินเทอร์เน็ตในบริเวณที่พักและแหล่งท่องเที่ยวเนื่องจากนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่เดินทางมาท่องเที่ยวใช้วิธีการติดต่อสื่อสารกับบุคคลในครอบครัวและเพื่อนผ่านสื่อออนไลน์เป็นหลัก เช่น เฟสบุ๊ก และไลน์ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ Tourism Authority of Thailand, (2015) ที่ได้ศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการท่องเที่ยวในประเทศไทย กล่าวว่า ปัจจุบันผู้สูงอายุมีการเข้าถึงสื่อออนไลน์ประเภทต่าง ๆ เช่น เฟสบุ๊ก ไลน์ ใช้ในการสื่อสาร ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่ มีความต้องการให้อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพิ่มจำนวนบุคลากรทุกประเภทในการให้บริการช่วงวันหยุดและช่วงเทศกาลและอยากให้มีการพัฒนาและปรับปรุงเรื่องของมาตรฐานในการให้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Puongchuen, K., (2018) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องความต้องการของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุและความพร้อมในการพัฒนาการท่องเที่ยวผู้สูงอายุในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ พบว่า อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ขาดบุคลากร

ด้านการท่องเที่ยวที่มีความรู้และความเข้าใจในการให้บริการนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุจึงส่งผลให้นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่เข้ามาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ไม่ได้รับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ด้านกระบวนการจัดการ มีความต้องการให้พัฒนาและปรับปรุงความปลอดภัยในการเดินทางภายในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ โดยการกวดขันการจำกัดความเร็วในการขับขี้นยานพาหนะ และมีความต้องการให้พัฒนาและปรับปรุงป้ายสื่อความหมายให้มีสภาพพร้อมใช้งาน ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีความต้องการให้พัฒนาและปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกภายในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ได้แก่ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ศูนย์บริการอาหาร ห้องน้ำ ห้องสุขา ที่จอดรถ ร้านขายของที่ระลึก จุดบริการอินเทอร์เน็ต และสถานพยาบาล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Mudtayomburut, W., (2011) ที่ทำการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ กรณีศึกษาพื้นที่รอบการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแม่เมาะ จังหวัดลำปาง ได้กล่าวว่า นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุต้องการให้ห้องพยาบาลหรือจุดบริการด้านสุขภาพเพราะนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีปัญหาด้านสุขภาพ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย พฤติกรรม ประสบการณ์และความต้องการของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ทำให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำไปใช้พัฒนาและปรับปรุงการจัดการการท่องเที่ยว สำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ เพื่อที่จะสามารถให้บริการที่เหมาะสมกับพฤติกรรมในการเดินทางท่องเที่ยวและตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งก่อให้เกิดการเรียนรู้ นำไปสู่การสร้างประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวที่ดี ทำให้นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเกิดความประทับใจและเดินทางมาท่องเที่ยวซ้ำ เพื่อเป็นการสร้างรายได้ให้กับอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่และชุมชนโดยรอบ

ข้อเสนอในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมนันทนาการกลางแจ้งที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในอุทยานแห่งชาติ
2. ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสื่อความหมายด้านการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเพื่อเพิ่มประสบการณ์และสร้างความตระหนักรู้ให้กับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ

References

- Anekjumnongporn, Pongsawek. (2015). *The traveling behavior of the baby boomer generation in Bangkok*. Bangkok University.
- Backman, K. F., Backman S. J., and Silverderg K.E. (1999). *An Investigation into the psychographics of senior nature-based travelers*. Tourism Recreation Research, 24(1): 13-22, Available Source: <http://dx.doi.org/10.1080/02508281.1999.11014853>, May 28, 2018.

- Clawson, M., & Knetsch, J. L.(1966): *Economics of Outdoor Recreation*. Dixon et al.
- Cobb, S. (1976). *Social support as a moderator of life stress*. Psychosomatic medicine.
- Department of National Parks, Wildlife and Plant Conservation, (2015). *National Park Management Handbook*. Bangkok.
- Department of National Parks, Wildlife and Plant Conservation (2018). *Income, Tourist and Vehicle Statistic*. Available Source:
<http://portal.dnp.go.th/Content/nationalpark?contentId=11191>. November 27, 2018.
- Denzin, N. K., & Lincoln, Y. S. (1995). *Transforming qualitative research methods: Is it a revolution?*. Journal of Contemporary Ethnography, 24(3), 349-358.
- Esichaikul R., Songsoonthornwong C. (2009). *Tourism Promotion for Senior Tourists from Europe to Thailand*. Nonthaburi. Sukhothai Thammathirat Open University.
- Horneman, L., Carter, R. W., Wei, S., and Ruy, H. (2002). *Profiling the senior traveler: An Australian perspective*. Journal of Travel Research, 41: 23 - 37.
- Jantawanit, Supang. (2013). *Qualitative Research*. Bangkok: Chulalongkorn University.
- J. Pelasol.(2012). Igcabugao: A Potential Tourist Destination in the Southern Part of Iloilo, Philippines. International Peer Reviewed Journal JPAIR Multidisciplinary Research is being certified for QMS ISO 9001:2008 by the Anglo Japanese American Registrars of the United Kingdom.
- Kotler, P., & ...[et al.]. (2012). *Marketing management: European edition*. Pearson Education.
- Lieux.E.M., Weaver,P.A. and McCleary, K. W.(1994). *Lodging preferences of the senior tourism market*. [doi: Doi: 10.1016/0160-7383(94)90079-5]. Annals of Tourism Research, 21(4), 712-728.
- Material & Design Innovation Center, (2017). *TCDC: IN/TI the future*. Bangkok
- Meng-yang, S. U. N., Xiao-yan, Z., & Fu-rong, C. (2010). *A study on tourist satisfaction of the entertainment theme park: Taking Beijing as an example*. Journal of Jiangxi University of Finance and Economics, 1, 46-51.
- Mudtayomburut, Warat. (2011). *Development of tourism route for aging tourists case study the Electricity Generating Authority of Lampang Province*. University of Phayao.
- Nimrod, G. (2008). *Retirement and tourism themes in retirees' narratives*. Annals of Tourism research, 35(4), 859-878.

- Potisita, C. (2005). *The Art and Science of Qualitative Research*. Institute for Population and Social Research Mahidol University: Amarin Printing & Publishing Public Company Limited. (in Thai).
- Puangchuen, K, (2020). *Senior Visitors' Needs and Readiness for Senior Tourism Development in Khao Yai National Park*. Kasetsart.
- Sangkakorn et.al, (2015). *Tourism Management and Administration in the Upper North of Thailand for Supporting Senior Tourists*. Bangkok.
- Schwandt, T. A., Denzin, N. K., & Lincoln, Y. S. (1994). *Handbook of qualitative research*. Londres, Ed: Denzin & Lincoln.
- Shoemaker, S. (1989). *Segmentation of the Senior Pleasure Travel Market*. Journal of Travel Research, 27(3), 14-22.
- Tourism Authority of Thailand, (2015). *A project to study the needs of elderly tourists to prepare for domestic tourism*. Bangkok.
- Tongtamlung, Jaree. (1995). *Opinions of Administrators and Pre-retirement Instructors concerning the organization of the educational program for the elderly at Chulalongkorn University*. Thesis, Chulalongkorn University.
- United Nations. (1999). *Population Division*. Retrieved January 4, 2016, from www.un.org.
- Yodpet, Sasithorn. (1991). *Guidelines for the provision of social welfare services for the elderly*. Bangkok: Thammasart University.

Natthineeporn Pingkaew, Ph.D. candidate, Tourism and Hotel Management, University of Phayao, Lecturer of Tourism and Hotel.

Chomponuch Jittithavorn, Ph.D., Tourism and Hotel Management, University of Phayao.

Associate Professor, Chawalee Natalang, Lecturer of Tourism and Hotel Management, University of Phayao.

Assistant Professor, Kannapa Pongponrat, Ph.D., Director of Service Innovation Program (International Program) Thammasat University.